

Tėvų įtraukimas į ugdymo procesą

Šeimų įtraukimo procesas yra labai sudėtingas ir ilgas. Šiuo metu mokyklose pastebima vis daugiau teigiamų poslinkių bei pokyčių šioje srityje: didėjant tėvų pagalbos mokyklai poreikiui, daugėja ir mokytojų, kurie jau noriai priima tėvus kaip lygiaverčius partnerius vaiko ugdymo(si) procese. „Ir nepriklausomai nuo to, ar šeimos pageidauja bendrauti bei bendradarbiauti su specialistais bei mokytojais, ar yra nusiteikusios priešišškai ir abejingai, privalu siekti įtraukti jas į vaiko raidos ir pasiekimų vertinimo, veiklos planavimo bei pritaikytos programos vykdymo procesus. Kai tėvai jaučiasi stiprūs, jie gali kurti žymiai pozityvesnę aplinką savo vaikui“ (Ališauskienė S., Miltenienė L., 2004). Kiekviena mokykla savo darbą stengiasi organizuoti taip, kad mokiniai turėtų kuo geresnes ugdymo(si) sąlygas, pritaikytą aplinką, o kilus sunkumams nedelsiant gautų kompleksinę pagalbą. Mokykloje daugėja situacijų, kurių dažnai vieni specialistai negali išspręsti. Jos sprendžiamos komandoje – konsultuojantis ir bendradarbiaujant visiems ugdymo proceso dalyviams: vaikui, tėvams, mokytojams, specialistams (specialiajam pedagogui, logopedui, psichologui, socialiniam pedagogui ir kt.), administracijai. Bendradarbiavimas yra daugiau nei buvimas drauge. „Bendradarbiavimas komandoje – tai darbas kartu sutelkiant intelektines jėgas, pagalba vienas kitam, bendras problemos sprendimas ir sprendimo priėmimas“ (Ališauskienė S., Miltenienė L., 2004). Šeimos dalyvavimas komandoje yra ne tik pageidautinas, bet ir būtinas. Specialistai ir mokytojai turėtų padėti tėvams pasijusti kompetentingiems (įgalintiems) ugdyti savo vaiką. Tėvų atsakomybė bei pasitenkinimas savimi padidės tik tada, kai jie pasijus mokantys ir galintys (įgalinti) padėti savo atžalai. Todėl labai svarbu suprasti, ką ir kiek tėvai, mokytojai ir specialistai bei įvairios su jais susijusios institucijos turi bendro ir kiek jie turi išmokti vienas iš kito. Mokytojų, specialistų ir tėvų bendradarbiavimo svarba ypač reikalinga šiandien, nes esant sunkiai ekonominei padėčiai dalis tėvų vis labiau atsiskiria nuo aplinkos, mažiau dėmesio skiria vaikų mokymuisi, jų elgesiui. Bendradarbiavimo su mokinio šeima principai Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas grindžiamas šiais principais (pagal S. Ališauskienę, 2005):

- ♣ šeimos privalo būti lygiaverčiai partneriai priimant visus sprendimus, susijusius su vaiko ugdymo programa;
- ♣ šeimos įtraukimas apima visą šeimos struktūrą;
- ♣ individualūs žmonių skirtumai turi būti vertinami ir gerbiami;

♣ visos šeimos turi stipriųjų pusių ir gebėjimų įveikti sunkumus, tik reikia juos identifikuoti ir stiprinti;

♣ šeimos yra žinių apie vaiką šaltinis.

Siekdami užtikrinti bendradarbiavimo kokybę mokytojai bei specialistai pirmiausia turi gerai žinoti veiksnius, sunkinančius šį procesą, neigiamai veikiančius partnerystę:

♣ nepakankamas tėvų pasitikėjimas vaiko mokytojais, specialistais. Tėvai į mokytojus dažnai žvelgia vaiko akimis. Vaikai, ypač turintys elgesio problemų, nusiskundimus parneša į namus. Tėvai, kalbėdamiesi su vaikais, išsiaiškina mokytojų elgesio trūkumus;

♣ tėvų baimė išgirsti iš mokytojų ar specialistų ką nors negatyvaus (vaiko mokymosi pasiekimai menki, visiškai nedaro pažangos, turi elgesio problemų ir pan.);

♣ baimė, kad mokytojas paprašys padaryti kažką, kas viršija tėvų gebėjimus (intelektinius, finansinius);

♣ neadekvatūs (neatitinkantys tikrovės) reikalavimai, keliami vaikui (pernelyg dideli, neįveikiami vaikui), arba visiškas vaiko gebėjimų nevertinimas; 101

♣ neigiamos tėvų, mokytojų, specialistų nuostatos dėl vaiko dalyvavimo sprendžiant jo problemas (dažniausiai jie pripažįsta vaiko galimybes dalyvauti sprendžiant jo problemas, tačiau linkę sumenkinti vaiko vaidmenį, iškelti suaugusiųjų autoritetą). Tai neigiamai veikia mokinio elgesį, sukelia jo pasipriešinimą, nepasitikėjimą mokytojais;

♣ informacijos stoka. Specialistai dažniausiai pasirenka vienkryptes (iš mokyklos – tėvams) informacijos perdavimo formas. Neišsami ir tėvams nelabai suprantama informacija apie specialiosios pagalbos teikimo procesą, galimybes gauti specialistų konsultacijas ir pagalbą neigiamai veikia tėvų nuostatas dėl specialiosios pagalbos;

♣ neigiama mokytojų ir specialistų nuostata dėl tėvų vaidmens tenkinant mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius. Jie laiko save ekspertais, o tėvų kompetenciją ir galimybes padėti savo vaikui nuvertina;

♣ ugdytojų nepasitenkinimas vaidmenų, funkcijų, atsakomybės neapibrėžtumu;

♣ mokytojų ir specialistų bendradarbiavimo su tėvais įgūdžių stoka;

♣ reti ir netikslingi tėvų ir mokytojų susitikimai. Susitikimų metu dažniausiai aptariami mokymosi ir drausmės klausimai. Būtent šiose srityse yra nepalankiausiai vertinami specialiųjų poreikių mokiniai. Prarandama tėvų motyvacija domėtis mokykla, mokymu;

♣ tėvų nenoras ar nesugebėjimas auklėti vaiką. Sunkumų kyla, kai tėvų auklėjimas apsiriboja vaiko sveikatos klausimais, buitimi, arba tėvai nemoka perteikti puikių savo asmenybės bruožų auklėdami vaikus;

♣ nekuriama tolerantiška klasės tėvų bendruomenė. Klasės bendruomenė buriama norint spręsti tik bendro pobūdžio klausimus bei problemas;

♣ neįvairios ar neefektyviai naudojamos bendradarbiavimo, tėvų švietimo formos. Tėvai dažnai būna nepatenkinti tradiciniu tėvų susirinkimu, moralizuojančiu pokalbiu ir kitais neįdomiais, nenaudingais susitikimais. Mokytojai ir specialistai neturėtų bijoti eksperimentuoti ir ieškoti naujų bendradarbiavimo formų, o tradicines pajvairinti alternatyviais būdais bei metodais.

Daugelyje Lietuvos švietimą reglamentuojančių įstatymų, susijusių su specialiuoju ugdymu, pabrėžiamas aktyvus tėvų į(si)traukimas ir dalyvavimas nustatant bei tenkinant vaikų specialiuosius ugdymosi poreikius, įtvirtinamos tėvų teisės sprendžiant svarbias vaikų problemas. Tėvai – patys artimiausi vaikui žmonės, pirmieji jų ugdytojai. Jie geriausiai pažįsta savo vaikus (žino jų charakterio savybes, asmenybės ypatumus, mėgstamus ir nemėgstamus veiklos būdus, stipriausias ir silpniausias gebėjimų sritis ir kt.). Tėvai mokytojams ir specialistams gali suteikti labai daug naudingos informacijos apie savo vaiką. Nuo gebėjimo gauti ir pasinaudoti tėvų teikiama informacija bei patirtimi priklauso ugdymo(si) proceso rezultatai bei galimybė pasiekti iškeltus tikslus. Todėl mokytojai bei specialistai turėtų laikytis nuostatos, kad tėvai – lygiaverčiai partneriai, turintys pakankamai žinių bei įgūdžių (įgalinti) ugdyti savo vaiką, nuolat drąsinti tėvus, palaikyti juos, nepalikti vienų su jų problemomis. Dirbant su tėvais derėtų laikytis šių nuostatų:

♣ nuolat prisiminti, kad sėkmingos tėvų ir mokyklos partnerystės sąlygos yra:

1) pastovus ir aiškus abipusis ryšys (pasikeitimas, dalijimasis informacija, turimais įgūdžiais. Būtina jį nuolat skatinti ir inicijuoti);

2) bendradarbiavimo būdų įvairovė (abipusės informacijos pasikeitimo, šviečiamosios veiklos, konsultacinės, stebimosios, neformalios veiklos srityse. Būdai ir formos apžvelgiami rekomendacijų dalyje „Bendradarbiavimo su šeima formos“);

♣ pabrėžti teigiamas mokinio savybes (vaikas visada turi ir teigiamų, ir neigiamų savybių);

♣ pozityviai žvelgti į mokinį ir jo pastangas, apie tai kalbėtis su mokinio tėvais;

♣ visada išklausti tėvų nuomonę, neakcentuojant savosios leisti jiems išsakyti abejones, nepasitenkinimą ir kt.;

♣ nemanyti, kad blogo vaiko elgesio priežastys slypi vien tik šeimoje. Reikia žinoti, kad blogas vaiko elgesys tikrai vienaip ar kitaip paveiks šeimą;

♣ atminti, kad, siekiant tinkamo mokinio elgesio, nuostatų mokyklos atžvilgiu pasikeitimų, mokytojui bei specialistui visada bus reikalinga tėvų ir globėjų parama;

♣ atminti, kad kai kurie pokyčiai tėvų ir globėjų gyvenime gali paskatinti neigiamą vaiko elgesį arba paveikti ilgalaikius jo asmenybės pokyčius;

♣ stengtis kuo geriau pažinti vaiką, ypač jo gyvenimą už mokyklos ribų;

♣ skatinti tėvus atpažinti specialiuosius vaiko poreikius ir mokyti juos tenkinti, siūlyti konkrečius tėvų įsitraukimo į šį procesą būdus, leisti juos pasirinkti patiems;

♣ laikytis konfidencialumo principo, kad tėvai ir jų vaikai jaustųsi saugūs.

Viena iš sėkmingo bendradarbiavimo sąlygų – jo formų įvairovė. Mūsų gimnazija norėdama sustiprinti tėvų bendradarbiavimą ir įtraukimą į ugdymo procesą sukūrė „Bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais bei tėvų informavimo apie ugdymo rezultatus tvarką“, kurioje yra numatytos informavimo ir bendradarbiavimo formos.

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) INFORMAVIMO FORMOS:

1. Susirinkimai;
2. Individualūs pokalbiai;
3. Pokalbiai telefonu;
4. Individualios pažangos formos;
5. Laiškai, žinutės;
6. Lankstinukai;
7. Gimnazijos laikraštis;
8. Gimnazijos internetinė svetainė;
9. Elektroninio dienyno įrašai;

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) – BENDRADARBIAVIMO FORMOS

1. Renginiai;
2. Kelionės, išvykos;
3. Paskaitos, seminarai;
4. Projektai, šventės;
5. Individualūs pokalbiai;
6. Karjeros dienos;
7. Atvirų durų dienos;
8. Kita aktyvi veikla.

Apibendrinus, norisi prisiminti A.Faber ir E. Mazlish žodžius: „It tėvų ir mokytojų pastangos bus veltui, jei jie nesujungs savo jėgų ir kartu nesinaudos tais metodais, kurie padėtų įgyvendinti jų geranoriškus siekius“. Taigi viena aišku, kad, siekdami remti vaikų pažinimą ir tobulėjimą, tėvai ir pedagogai turi veikti išvien, negalima pasiekti gerų rezultatų atsiskyrus nuo šeimos, ypač tokiu

metu, kai socialinėje aplinkoje ryškus laisvės ir atsakomybės nesupratimas arba neteisingas interpretavimas. Visiems turi būti žinoma tiesa, kad yra sunkiausia perauklėti. Lengviau auklėti, išmokyti, bet ne perauklėti.

Literatūra:

1. Inkluzinis ugdymas ir komandinė pagalba mokiniui. Metodinės rekomendacijos mokytojams, švietimo pagalbos teikėjams. Vilnius, 2011.
2. ŠIAULIŲ R. Gruzdžių gimnazijos „Bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais bei tėvų informavimo apie ugdymo rezultatus tvarka“.
3. Grigaliūnienė, S. straipsnis „Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas“. Žiūrėtas: [http://www.pavilnioziogelis.lt/index.php/straipsniai/108-bendravimas.html], 2018.01.11.

Straipsnį parašė

Gruzdžių gimnazijos

Specialioji pedagogė R.Vaitiekūnaitė